

Handlingsplan

for

sammenheng barnehage og skole

2016-2020

Justert i Administrativt vedtak saksnr. 163/17

Innhold:

Innledning

1. Formål
2. Minimumsplan for samarbeid mellom barnehage og skole
3. Kompetanseutveksling mellom barnehage og skole
4. Fokusområder i barnehagen: språk, begreper og sosial kompetanse
5. Informasjon til foreldre
6. Rutiner for overføring av informasjon om barn fra barnehage til skole
  - 6.1. Barn med nedsatt funksjonsevne
  - 6.2. Flerspråklige barn
7. Kvalitetssikring og evaluering.

Innledning.

I Stortingsmelding 16 vektlegges tidlig innsats for livslang læring. Dette handler om at utdanningssystemet skal legge til rette for at alle inkluderes i gode læringsprosesser. Å være trygg i overgangsfasen og oppleve sammenheng mellom barnehage og skole gir et godt grunnlag for det videre opplæringsløpet.

I forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver kapittel 6 Overganger, står det om overgangen barnehage og skole, at barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en god og trygg overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.

De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordningen (fra forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, kapittel 6. Overganger, Kunnskapsdepartementet 2017).

I Evje og Hornnes kommune er det 3 barnehager, og 2 barneskoler. Det er en ikke-kommunal barnehage og to kommunale barnehager. Det er en barneskole i hver skolekrets. Evje og Hornnes kommune som barnehage- og skoleeier har ansvar for å initiere, kontrollere og følge opp samarbeidstiltak gjennom overordnede planer, og har det overordnede ansvar for å legge til rette for samarbeidet barnehage og skole og skolefritidsordning.

Med bakgrunn i dette er det utarbeidet en felles handlingsplan for samarbeid mellom barnehagene og skole og skolefritidsordning i Evje og Hornnes kommune. Dette for å sikre et og få til en god overgang for barn i barnehagene når de begynner i skolen.

Planen er en overordnet plan og en minimumsplan for samarbeid mellom barnehager og skoler, og inneholder felles rutiner for å sikre sammenheng fra alle barnehagene til skolene i kommunen.

Planen retter seg også mot barn som ikke går i barnehage, spesielt med tanke på informasjon til foreldre, punkt 5, og muligheten til å sikre en god start for barnet selv om det ikke går i barnehage.

1. Formål

Formål med handlingsplanen er:

- Oppfølging av kapittel 6 Overganger, overgangen mellom barnehage og skole i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Å legge til rette for at barnet kan få en god og trygg overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning
- Barnehagetiden avsluttes på en god måte, og skolen og skolefritidsordningen forbereder seg på å ta imot barnet
- Barnet blir kjent med skolen i god tid før første skoledag
- Barnet kan glede seg til å begynne på skolen
- Det er sammenheng og progresjon i læringsinnholdet i barnehage og skole
- Å se barnehage og skole som en helhet.
- Foreldre godkjenner informasjonsoverføring fra barnehage til skole og har muligheter for aktiv medvirkning i denne.
- Pedagoger i barnehage og skole har felles møteplasser for forventningsavklaring, kompetanseutvikling og felles planlegging.

Både barnehage og skole har ansvar for at barn møter likhetstrekk og ulikheter mellom barnehage og skole med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger.

Barns kompetanse og kunnskap for å mestre overgangen fra barnehage til skole.

Måten barn blir introdusert til nye miljøer kan påvirke en god start. Forskning viser at barn må ha kompetanse for å møte overgangen fra barnehage og skole. Det handler om barnets kompetanse i forhold til robusthet og fleksibilitet, sosiale kompetanse og ferdigheter til å løse problemer. Evnen til å forholde seg til mål som er lengre frem i tid og selvstendighet (Krekwitz 1999). Dette er kompetanser det må fokuseres på i barnehagen.

Videre må barn ha kunnskaper for å mestre overgangen. Det innebærer kunnskap om

- klasserom og skolebygg
- en forståelse av klasseromskulturen
- en idè om hva som foregår på skolen
- en strategi for å skaffe seg venner
- kjennskap til læreren, hvem han/hun er

Dette er områder som skolen må vektlegge i samarbeidet med barnehagen.

Parathet rundt barnet.

Parathet rundt barnet handler om barnehagens forberedelse av barnet, skolens beredskap til å ønske barnet velkommen, og foreldrenes anerkjennelse av forskjellen mellom barnehage og skole og deres evne til å takle forskjellen. For både foreldre, barnehage og skole handler det om bevissthet til holdningene vi har til systemene. Dette med bakgrunn i at vi handler ut fra våre holdninger, bevisste eller ubevisste.

Overgangen for foreldre.

Forskning viser at foreldre vet lite om sammenheng og overgang fra barnehage til skole. Vi tenker ofte tilbake på egne erfaringer fra skolen, både positive og negative.

I barnehagens og skolens samarbeid med foreldrene om overgangen fra barnehage til skole vektlegges det at:

- foreldre får en opplevelse av å bli tatt på alvor
- foreldre får svar på sine spørsmål
- foreldre får informasjon
- foreldre får tid til å fortelle
- foreldre godkjenner informasjonsoverføringen fra barnehage til skole, og har muligheter for aktiv medvirkning i denne.

2. Minimumsplan for samarbeid og sammenheng barnehage og skole

Det er egne rutiner for barn som har spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven § 19a.

Når	Innhold	Formål	Hvor	Ansvar
September	Foreldremøte i barnehagen Foreldre med barn i privat barnehage innkalles til møte i forhold til skolekrets	Informasjon om hva barnehagen arbeider med i forhold til skolestart Informasjon fra rektorer om god skolestart og målføre og tilbud om skolefritidsordning	Oddeskogen barnehage Hornnes barnehage	Styrer Enhet for barnehage og rektor
September	Brev til alle skoler med info om barn som skal begynne på 1.trinn	Sikre en god overgang fra barnehage til skole for alle barn, og spesielt i forhold til barn med rett til spesialpedagogisk hjelp og flerspråklige barn	Brev	Styrer i hver barnehage
Oktober/ November	1.trinn besøker de eldste barna i barnehagen	Lek og samvær med elever fra 1.trinn og de eldste barna i barnehagen Elever i 1. trinn forteller om skolen	Barnehagen	Ped.leder og kontaktlærer 1.trinn
Januar	Møte bhg-skole - plan for samarbeid våren	Fastsetting av datoer for samarbeid bhg-skole- vårhalvåret (besøksdag/er og idrettsdag)	Barnehagen	Enhetsleder og rektor. Info styrer priv bhg.om datoer
Mars	Skoleinnskriving ved den enkelte skole	Barn og foreldre blir kjent med skolens elever, skolens forventninger og skolefritidsordningen	Skolen	Rektor
Mars	Koordinering av klasser målform			Rektor Evje b.skule
Mellom skole- innskriving og førskole- dag	Besøk i 1.trinn for førskolebarn	Bli kjent med skolens lokaler Gjennomføres med grupper a 4 barn per klasse. tidsramme 2 timer + friminutt	skolen	Kontaktlærer 1.trinn og ped.leder Koordineres i møte bhg- skole i januar
Mai	Førskoledag	Eleven blir kjent med skolen og klasserommet	Skolen	Rektor

Mai/juni	Fadderdag på idrettsplassen	Aktivitetsdag med førskolebarn og fadderbarn(elever 5.klasse)	Idretts-plassen	Ped.ledere og kontaktlærere koordinerer.
Juni	Fagmøte ped.leder de eldste barna i bhg. og kontaktlærer 1.klasse inneværende og kommende skoleår	Fagmøte med aktuelle tema		Rådgiver oppvekst, rektor, styrer
Juni	Møte med lærer som skal ha 1.trinn og ped.leder	Informasjon fra barnehagen om det enkelte barn og hva barnehagen har arbeidet med. Samtykke fra foreldre	Skolen	Ped.leder har ansvar. Enhetsleder og rektor deltar

3. Kompetanseutveksling mellom barnehage og skole

Helhet i læringsløpet fra barnehage til skole innebærer at pedagoger i de ulike systemene har kjennskap til hverandres rammeplaner, læreplaner og fagplaner, arbeidsmåter og arbeidsområder.

Formål med samarbeid og sammenheng barnehage og skole er at barnehagen i samarbeid med foreldre og skolen skal legge til rette for at barnet kan få en god og trygg overgang fra barnehage til skole.

I Evje og Hornnes kommune legges det opp til et fagmøte for pedagoger i barnehage og skole hver vår. Formål med fagmøtet er å legge til rette for en felles møteplass for pedagoger i barnehage og skole der fokus er samarbeid barnehage og skole. Møtet har en tidsramme på 1,5- 2 timer. I tillegg vil deltakere fra skole og barnehage bli invitert på kurs i forhold til aktuelle tema. Ansvar: Rådgiver oppvekst i samarbeid med rektorer og styrere.

4. Fokusområder i barnehagen:

Barnehagens formål, innhold, arbeidsmåter og fagområder

I forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er det barnehagens innhold og formål formulert i kapittel 3, barnehagens arbeidsmåter i kapittel 8 og fagområdene framgår av kapittel 9. Innen vært fagområde er det beskrevet hva barnehagen skal bidra til at barna eksempelvis opplever, blir kjent med, erfarer, uttrykker, videreutvikler, leker, møter.

Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Dette er også grunnlag for barnehagens arbeid i forhold til sammenheng og samarbeid barnehage og skole.

De områdene som beskrives videre i kapittel 4 er utdrag fra rammeplanen og beskrives for å synliggjøre noe barnehagens innhold og oppgaver.

4.1. Barnehagen skal fremme læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om dere lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til et læringsfelleskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. (fra forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver side 9-10)

4.1. Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

« Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barns selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov». (Fra rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, kapittel 3 barnehagens formål og innhold).

I arbeid med sosial og emosjonell kompetanse skal barnehagen:

- Støtte barnas selvfølelse, samtidig som barna skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov
- Støtte barna i å ta andres perspektiv, se en sak fra flere synsvinkler og reflektere over egne og andres følelser, opplevelser og meninger
- Støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner
- Samtale om normer for samhandling og invitere barna til å utforme normer for samhandling i fellesskap
- Støtte barna i å sette grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner
- Selvkontroll – å kunne utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser, og å takle konflikter
- Selvhverdelse - hvordan en kan hevde seg selv og egne meninger på en god måte , og tørre å stå imot gruppepress og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang.
- Forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.
- Sørge for et inkluderende fellesskap og legge til rette for at barn kan bidra i egen og andres læring.

4.2. Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike språk og kommunikasjonsuttrykk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og helhetlig språkutvikling (fra forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver side 10-11).

4.3. Kommunikasjon, språk og tekst.

Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

I barnehagen skal barna få mulighet til å erfare ulike formidlingsmåter av tekster og fortellinger, som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap, refleksjon og møter med språk og kultur. Personalet skal invitere til utforskning av både muntlige språk og skriftspråk. fra forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver side 17-18).

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna

- Utrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter

- Bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek som redskap til å løse konflikter
- Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
- Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- Opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale
- Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Personalet skal:

- Skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre
- Synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og uttrykksformer
- Invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål
- Oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme
- Støtte barnas lek med og utforsking av skriftspråket
- Bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer
- Inkludere alle barna i språkstimulerende aktiviteter

4.4. Antall, rom og form.

Fagområdet handler om å oppdage, utforske, skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning.

Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.

Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna

- Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
- Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper
- Leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke seg på
- Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
- Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
- Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
- Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede

Personalet skal

- Bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen
- Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning

- Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer
- Legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler
- Stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning

5. Informasjon til foreldre

Informasjon til foreldre gjelder både foreldre til barn som går i barnehage og foreldre til barn som ikke går i barnehage.

5.1. Skoleinnskriving 1.klasse.

Ved skoleinnskriving sender skolen ut et brev til foreldre med informasjon om skoleinnskriving, samt en invitasjon til barnet. Ved selve skoleinnskrivingen deltar både foreldre og barn. Formål med skoleinnskrivingen er at barn og foreldre blir kjent med skolens leder, skolens forventninger og skolefritidsordningen. Foreldre får også utdelt informasjonsheftet God skolestart.

5.2. Førskoledag.

Foreldre og barn som skal begynne i 1.klasse inviteres til førskoledag ved den enkelte skole. Formål med dagen er at barnet skal bli nærmere kjent med skole, klasserommet og barn som de skal gå i samme klasse med.

6. Rutiner for overføring av informasjon om barn fra barnehage til skole

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, kapittel 6.Overganger (side 13, sier at: *Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en god og trygg overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.*

Formål med informasjonen fra barnehagen til skolen er:

- at skolen vet hva barnehagen har arbeidet med, slik at de faglig kan bygge videre på det barnet kan. Dette forutsetter at barnehagens personale kan noe om hva som vektlegges de første årene i skolen.

Rutiner for overføring av informasjon fra barnehage til skole:

Det er utarbeidet et felles skjema som benyttes i forhold til overføring av informasjon fra barnehage til skole, jamfør vedlegg 1.

- I foreldresamtalen i barnehagen gjør personalet avtale med foreldre om innhold i informasjonen om barnet som barnehagen gir skolen. Foreldre har muligheter for aktiv medvirkning i utarbeidelse av informasjonen. Innhold tar utgangspunkt i felles skjema for overføring av informasjon fra barnehage til skole. Informasjonen skrives inn i skjemaet.
- Barnehagen ved pedagogisk leder har møte med kontaktlærer. I møtet deltar også styrer og rektor. Pedagogisk leder informerer om barnet med bakgrunn i skjema for overføring av informasjon fra barnehage til skole.
- Skolen og foreldre får kopi av ferdig utfylt skjema.

Informasjon fra barnet til skolen.

- Barnet forteller om seg selv. Skjema: *Jeg skal begynne på skolen*.
Barnet fyller ut skjemaet sammen med pedagogisk leder.
Skjemaet brukes ved skolestart i august, og oppbevares i elevens mappe/portefolio ved skolen.

6.1. Barn med rett til spesialpedagogisk hjelp

For barn som mottar spesialpedagogisk hjelp etter Barnehageloven §19a er det utarbeidet rutiner for overgangen fra barnehage til skole. Dette gjelder spesielt med tanke på overføring av kompetanse fra barnehage til skole, samt ressursbruk, planlegging og organisering av lærere.

6.2. Flerspråklige barn.

Styrer sender brev til aktuelle skoler med informasjon om flerspråklige barns språkhistorie. Informasjon gis etter samtykke fra foreldre. Styrer sender også kopi av samtykkeerklæring til skolene.

Dokumentasjonen omhandler barnets språkutvikling innenfor områdene språkbruk, samtale, lesestund, barnets fortellinger, lesing og skriving, morsmålet. Det benyttes et fastsatt skjema som fylles ut av pedagogisk leder.

7. Kvalitetssikring og evaluering

Handlingsplan for sammenheng barnehage og skole rulleres neste gang i 2020. Dersom det er behov for justeringer i løpet av planperioden, så gjøres dette i forbindelse med fagmøte barnehage- skole som gjennomføres på våren.

Vedlegg:

1. Samtykkeerklæring for overlevering av informasjon barnehage- skole
2. Skjema: JEG SKAL BEGYNNE PÅ SKOLEN (bokmål utgave)
3. Skjema: EG SKAL STARTE PÅ SKULEN (nynorsk utgave)